

Sprawozdanie

z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego w roku admin. 1928/29.

W roku tym Polskie Towarzystwo Geologiczne rozwija w dalszym ciągu żywą działalność. Po ukończeniu druku V-ego tomu „Rocznika Pol. Tow. Geol.“, który ukazał się w pierwszych tygodniach roku 1929, Towarzystwo przystąpiło natychmiast do druku tomu VI-ego. Koszta druku t. V-ego zostały prawie w całości pokryte przez subwencję Min. W. R. i O. P. Subwencję tą Pol. Tow. Geol. otrzymało także i na druk tomu VI-ego.

Ilość towarzystw i instytucyj naukowych, z którymi Pol. Tow. Geol. nawiązało stosunki wymienne swych czasopism stale wzrasta. Również ilość członków powiększyła się znacznie.

Z końcem czerwca 1929 r. odbył się w Pretorji międzynarodowy Kongres Geologiczny, na który z ramienia Pol. Tow. Geol. pojechali Prof. Dr. Walery Goetel i Prof. Dr. Jan Lewiński, gdzie brali udział w dyskusjach i licznych wycieczkach.

W Krakowie odbyło się 7 posiedzeń naukowych, na których wygłoszone zostały następujące referaty:

- 1) 9 grudnia 1928 r. Doc. Dr. Świderski: Z geologii polskich Karpat Wschodnich.
- 2) 16 grudnia 1928 r. Dr. S. Sokółowski: O zachodniej granicy krawędzi kredy niecki miechowskiej (Sprawozdanie z badań przepr. w lecie w r. 1928 wspólnie z Dr. Maślankiewiczem, p. Skoczylasówną i p. Gądomską).
- 3) 13 stycznia 1929 r. Prof. Inż. Karol Bohdanowicz: Z wycieczki geologicznej do południowej Francji jesienią r. 1928.
- 4) 27 stycznia 1929 r. Doc. Dr. S. Zuber: Z geologii półwyspu bałkańskiego.
- 5) 10 lutego 1929 r. Dr. S. Jaskólski: Obecny stan badań nad klasyfikacją złóż mineralnych.
- 6) 24 lu-

tego 1929 r. Posiedzenie poleskie z referatami pp. Prof. Dra Nowaka, Dr. Kowalskiego, Prof. Szafera, Prof. Sokołowskiego, Prof. Siedleckiego, Prof. Smoleńskiego, Prof. Sikorskiego, Prof. Mieczynskiego i t. d. 7) 28 kwietnia 1929 r. Jan Kuhl: O paragenezie minerałów solnych z Kałusza.

Tegoroczny Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego odbył się w Szczawnicy z wycieczkami na terenie Pienin w dniach od 18—21 maja. Dla orientacji uczestników Zjazdu zostały napisane przez prowadzących wycieczki odpowiednie przewodniki. Z powodu niedyspozycji p. Dra F. Rabowskiego, prowadził wycieczki p. Dr. Ludwik Horwitz, geolog Państw. Inst. Geol. w Warszawie, zaś po andezytach góry Wżar oprowadzał p. Inż. Dr. L. Kowalski. Organizacją Zjazdu zajmował się p. Prof. Akad. Górń. Dr. Walery Goetel.

W Zjeździe tym wzięli udział jako goście geolodzy z Czechosłowacji: Prof. Uniw. Karola w Pradze Dr. Radim Kettner, Prof. techn. niem. w Brnie Dr. Józef Oppenheimer oraz geolodzy państwowego czeskiego Inst. Geol. pp. Dr. Odolen Kodym, Dr. Alojzy Matejka i Dr. Dymitr Andrusov.

W dniu 19 maja 1929 r. odbyło się Walne Zebranie w Szczawnicy w Domu Zdrojowym.

Przed porządkiem dziennym przewodniczący Prof. Jan Nowak poświęcił kilka słów pamięci Dr. Józefa Łukasiewicza, Prof. Uniw. Stefana Bałorego w Wilnie, który zmarł z końcem r. 1928. Walne Zebranie uczciło pamięć śp. Prof. Łukasiewicza przez powstanie.

Następnie prezes T-wa powitał w serdecznych słowach gości z Czechosłowacji.

Po odczytaniu protokołu z Walnego Zebrania we Lwowie przewodniczący Prof. Nowak przedstawił sprawozdanie, w którym omówił ogólną działalność Zarządu. Pierwsza część odnosiła się do wykonania uchwał, powziętych przez Walne Zebranie we Lwowie, druga do spraw, które wyłoniły się w ciągu roku. Pierwszą z nich była sprawa nauczania mineralogii i geologii w szkołach średnich ogólnokształcących, która przybrała na aktualności z tego powodu, że Min. W. R. i O. P. przystąpiło do rewizji programów nauczania w szkołach średnich. Zarząd Towarzystwa przesłał odpowiedni memorjał na ręce p. Ministra W. R. i O. P. oraz interwenjował przez swoich delegatów w Min. W. R. i O. P. Następną sprawą było przygotowanie meljoracji Polesia. Sprawa ta

została wprowadzona na forum publiczne przez przewodniczącego Prof. Nowaka na posiedzeniu Asocjacji Dyluwjalnej w Warszawie oraz Państw. Rady Ochrony Przyrody. Zarząd P. T. G. zwołał w porozumieniu z innymi towarzystwami ośrodka krakowskiego posiedzenie w tej sprawie na dzień 24 lutego 1929. Protokół tego posiedzenia przesłany został wszystkim oddziałom P. T. G. oraz innym towarzystwom naukowym w Polsce z prośbą o wyrażenie opinii odnośnie do tego problemu. W sprawie tej powinny się wypowiedzieć wszystkie towarzystwa. Ostatnia sprawa, która się wyróżniła, jest sprawą uczczenia 40-letniej rocznicy śmierci Ignacego Domeyki.

Po złożeniu sprawozdania sekretarza i skarbnika P. T. G. zostały odczytane sprawozdania oddziałów:

Oddział Warszawski: W skład Zarządu Oddziału Warszawskiego P. T. G. wchodzi: p. Jan Czarnocki, przewodniczący, p. Prof. Roman Kozłowski, wice-przewodniczący, p. Stanisław Wołosowicz, sekretarz. Oddział ten posiada 24 członków. W roku 1928/1929 Oddział Warszawski uskutečnił 2 posiedzenia naukowe, na których wygłoszone zostały referaty przez pp. Wołosowicza i L. Sawickiego. Oba referaty na temat dyluwjum Polesia. Ponadto Zarząd O. W. odbył kilka konferencyj w sprawach O. W. z udziałem osób zaproszonych.

W roku ubiegłym O. W., w porozumieniu z centralą P. T. G. zorganizował wyjazd 6-ciu delegatów polskich na zjazd dyluwjalny w Kopenhadze. W tym celu O. W. wyjednał w Min. W. R. i O. P. zasiłek w wysokości 12.000 zł.

Sprawozdanie ze Zjazdu złożył p. Prof. J. Lewiński. Poza tem O. W. zorganizował wycieczkę geologiczną do Gór Świętokrzyskich dla gości zagranicznych: pp. Prof. Foerste'go z Ameryki i prof. Troedsona z Sztokholmu. Wycieczkę, trwającą 5 dni prowadzili pp. Jan Czarnocki, Prof. R. Kozłowski i p. Jan Samsonowicz. Na koszt, związane z rozjazdami O. W. uzyskał zasiłek z Wydziału N. Min. W. R. i O. P. w sumie 804 zł. 35 gr. Wobec nieuregulowania spraw organizacyjnych O. W. P. T. G., Zarząd nie pobierał wkładek członkowskich, które to wkładki poszczególni członkowie przesyłali wprost do centrali P. T. G.

Oddział Lwowski: W roku administracyjnym 1928/1929 odbyło się sześć posiedzeń naukowych i jedno posiedzenie Zarządu: 21-go listopada 1928 roku p. Z. Pazdro: Sprawozdanie z badań geologicznych w okolicy Brzostka. 29 listopada 1928 r.

p. B. Böhm: Fauna ryb fliszu paleogeńskiego. 15 lutego 1929 r.
p. O. Pazdrowa: Z badań geologicznych okolic Dukli. 23 marca 1929 r.
p. J. Wdowiarz: Z badań nad geologią Karpat dukielskich, p. M. Turnau: Z petrografji dewonu Pełczy. 13 kwietnia 1929 r.
p. St. Weigner: Z geologii obszaru naftowego Pechelbronn w Alzacji. 20 kwietnia 1929 r.
p. Z. Skołozdrówna: Belemnity kredy lwowskiej, p. W. Zych przedstawia pracę Czesława Skopowskiego: Helwet na Podolu. 20 kwietnia 1929 r.
Posiedzenie Zarządu.

6 maja 1929 roku odbyło się doroczne Walne Zgromadzenie członków Oddziału, na którym p. Dr. Z. Opolski wygłosił odczyt pod tytułem: Z geologii Karpat w okolicy Łupkowa, i p. Dr. Z. Pazdro pod tytułem: W sprawie wieku łupków menilitowych. Po przyjęciu do wiadomości sprawozdania przewodniczącego udzielono przez aklamację ustępującemu prezydium absolutorjum. Na rok przyszły wybrano: Prof. Dr. Wojciecha Rogalę przewodniczącym, Prof. Dr. Juljana Tokarskiego zastępcą przewodniczącego, Stanisława Weignera członkiem wydziału, Dr. Bronisławę Kokoszyńską sekretarzem i skarbnikiem. Do komisji rewizyjnej weszli: pp. Dr. Zdzisław Pazdro, Dr. Fortunat Stroński, Dr. Władysław Zych.

Oddział Borysławski: Konstytuujące zebranie odbyło się dnia 17 grudnia 1928 w lokalu Karpackiej Stacji Geologicznej. Do Zarządu wybrano jednogłośnie: Dr. K. Tołwińskiego, jako przewodniczącego; Dr. St. Krajewskiego, jako sekretarza i Inż. H. Górkę, jako skarbnika.

Po ukonstytuowaniu odbyło się posiedzenie naukowe, na którym Dr. K. Tołwiński wygłosił referat p. t.: Siedmiogrodzkie pola naftowe. Referat ten został wydrukowany w streszczeniu w nr. 7 „Przemysłu Naftowego“. Dnia 26 kwietnia 1929 odbyło się posiedzenie naukowe Oddziału z referatem Dr. St. Krajewskiego p. t.: „Wrażenia z wycieczek geologicznych po Czechach i Morawach w czasie Zjazdu Lekarzy, Przyrodników i Inżynierów Czeskich w r. 1928“. Referat ilustrowany był pokazami okazów geologicznych.

Oddział Wileński z powodu małej ilości członków nie mógł rozwinąć swej działalności.

Na porządku dziennym znalazła się z kolei sprawa zmian statutu P. T. G., a to na skutek wniosku Oddziału Warszawskiego. Ponieważ statut P. T. G. nie określa dokładnie kompetencji dzia-

łalności Oddziałów nie mogą one swej działalności należycie rozwinąć. Oddział Warszawski np. chciałby mieć możność wydawania swojego czasopisma lecz w tym celu koniecznym jest ustalenie zasady podziału funduszków Towarzystwa. Po żywej dyskusji Walne Zebranie uchwaliło tej sprawy obecnie nie rozstrzygać, natomiast Zarząd Główny zwróci się do Oddziału Warszawskiego o nadesłanie szczegółowego projektu zmian w statucie oraz swoich dezyderatów, te projekty Zarząd Główny rozpatrzy i potem wypracuje swój projekt, który reześle do wszystkich Oddziałów dla wypowiedzenia się, a w razie potrzeby zwoła nadzwyczajne Walne Zebranie.

Następnie Walne Zebranie uchwaliło odbyć przyszły Zjazd w r. 1930 w Zakopanem z wycieczkami w Tatry.

Wnioski uchwalone przez Walne Zebranie:

1) Walne Zebranie P. T. G. w Szczawnicy w dniu 19 maja 1929 r. wyraża przekonanie, że usunięcie prawie całkowite mineralogji i geologji z programu szkół średnich ogólnokształcących jest rzeczą szkodliwą, a nawet wprost niebezpieczną dla przyszłości narodu, gdyż tylko pokolenie, które zna swą ziemię ojczystą potrafi zdobyć dla wszystkich obywateli państwa środki do życia i zapewnić państwu rozwój ekonomiczny, o co zatem idzie i rozwój polityczny. Walne Zebranie wzywa więc Zarząd, by jak najrychlej przedstawił władzom i czynnikom miarodajnym obecny stan rzeczy i powagę sytuacji, która się wytworzyła.

2) Walne Zebranie P. T. G. w Szczawnicy w dniu 19 maja 1929 r. uchwaliło, że dla należytej orientacji o stanie nauk geologicznych w Polsce wskazanem jest publikowanie wiadomości o pracach będących w toku. Walne Zebranie wzywa więc Zarząd, ażeby poczynił odpowiednie kroki tak dla pojawienia się tego rodzaju publikacji, jak i dla zebrania informacji w tym celu potrzebnych od wszystkich geologów i mineralogów polskich.

3) Walne Zebranie P. T. G. wzywa Zarząd, ażeby w miarę możliwości przystąpił do podjęcia wydawania co miesiąc lub co kwartał krótkich sprawozdań w rodzaju „Monatsberichte“.

4) Walne Zebranie P. T. G. wzywa Zarząd, aby poczynił odpowiednie kroki w Wojskowym Instytucie Geograficznym dla przygotowania map topograficznych, niezbędnych dla prac geologicznych w terenie, w szybszym tempie.

5) Walne Zebranie P. T. G. mając na uwadze fatalny stan dotychczas na wyższych uczelniach w Polsce, co grozi wprost katastrofą dla nauki, jeżeli sytuacja rychło się nie zmieni, wzywa Zarząd, ażeby

wystąpił z memorjałem do Ministerstwa W. R. i O. P. z przedstawieniem stanu rzeczy oraz z żądaniem znacznego zwiększenia dotacyj: 1) dla katedr na potrzeby badawcze, 2) na odnowienie zbiorów muzealnych w Zakładach szkół wyższych, 3) na wycieczki naukowe.

6) Walne Zebranie P. T. G. w Szczawnicy w dniu 19 maja 1929 r. w obecności gości czechosłowackich z Prof. Kettnerem na czele, pod głębokim wrażeniem piękności niedawno zwiedzanego przełomu pienińskiego oraz po stwierdzeniu, że po stronie polskiej Dunajca Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zakupił większą część przełomu na cele zupełnej ochrony przyrody przez utworzenie pierwszego na pograniczu Parku Narodowego, wita z radością początki tego parku, który ma wielkie znaczenie dla nauki i kultury oraz dla życia gospodarczego pogranicza i zwraca się z gorącym apelem do wszelkich rządowych, naukowych i społecznych czynników o poczynienie wszelkich starań, aby również po stronie czechosłowackiej Pienin zaprowadzono zupełną ochronę przyrody i utworzono Pograniczny Park Narodowy, który będzie pierwszym tego rodzaju wspólnem dziełem kultury słowiańskiej. Zjazd zwraca się w myśl swej zeszłorocznej rezolucji do kompetentnych czynników o poczynienie wszelkich dalszych prac celem utworzenia analogicznego Pogranicznego Parku Narodowego w najwyższych górach granicy Polsko-Czechosłowackiej, któremi są Tatry.

7) Walne Zebranie P. T. G. zwraca się do Ministerstwa Robót Publicznych z apelem, aby następne zdjęcia metodą fotogrametryczną terenu górskiego odbyło się na terenie Pienin, a to ze względu na ich wielkie znaczenie naukowe.

Przewodniczący dziękując organizatorowi Zjazdu pienińskiego Prof. Goetlowi za poczynione w tym celu trudy zamyka Walne Zebranie.

W pierwszym dniu Zjazdu t. j. 18 maja zwiedzono kamieniołomy andezytu na górze Wzar pod Kluszkowcami, poczem zarząd kamieniołomów będących własnością spółki kamieniołomów miast małopolskich podejmował uczestników Zjazdu nader gościnnie. Popołudniu p. Dr. Horwitz poprowadził wycieczkę wzdłuż profilu geologicznego na lewym brzegu Dunajca od Czorsztyna do Niedzicy, poczynszy od fliszu granicznego przez wychodnie płaszczowin czorsztyńskiej i pienińskiej. Wieczorem Zjazd przybył do Szczawnicy, gdzie mieściła się stała kwatera przez cały czas Zjazdu.

W drugim dniu t. j. 19-go maja przebyto na wozach piękny przełom Dunajca od Szczawnicy do Czerwonego Klasztoru, często zatrzymując się dla zapoznania się z geologią tegoż przełomu, następnie udano się do Smerdzonki, nowej miejscowości kąpielowej w Czechosłowacji. Z powodu niepogody nie został program tego dnia w całości wyczerpany, nie można było bowiem udać się na Skałkę Haligowiecką i do Aksamitki. Do Szczawnicy powrócono łódkami. Wieczorem tego samego dnia odbyło się zwyczajne Walne Zebranie Pol. Tow. Geol.

Niezwykłe ciekawą natomiast i najzupełniej pod każdym względem udaną była wycieczką 3-go dnia, piechotą od Szczawnicy na O przez ogniwa stratygraficzne pienińskie następnie obok ciekawego występowania skałek pienińskich (malmokreda, łupki posidonomyowe) otulających skałki czorsztyńskie (wapień bulasty, tyton). W dalszym ciągu posuwano się począwszy od Łaźnie Skały wzdłuż grzbietu granicznego obok Rabsztyna ku Homoli, gdzie ciekawa budowa geologiczna (płat górnej jednostki czorsztyńskiej spoczywający na górnej jednostce pienińskiej) oraz malowniczość krajobrazu wzbudzała powszechne zainteresowanie. Po spoczynku w miejscowości Jaworki popołudniu udano się potokiem Czarnej Wody w górę przez strefę fliszu granicznego do fliszu magórskiego, następnie do potoku Białej Wody, gdzie zwiedzono skałkę bazaltu. Wieczorem tego dnia powrócono do Szczawnicy, gdzie właściciel Szczawnicy Hr. Adam Stadnicki podejmował Zjazd prawdziwie staropolską gościnnością.

W ostatnim (4-tym) dniu Zjazdu wycieczka skierowała się do potoku litembarskiego na N od Szczawnicy i na tej wycieczce Zjazd został zakończony. Po południu większość uczestników powróciła autobusami do stacji kolejowej w Nowym Targu.

Przez cały czas, tak podczas wycieczek jak i w czasie spoczynku były prowadzone nader ożywione dyskusje nad problemami geologii pienińskiego pasa skałkowego. Zjazd ten pozostawił w uczestnikach niezapomniane wrażenia, na które składa się z jednej strony poważna korzyść naukowa, a z drugiej piękno i malowniczość krajobrazu Pienin.
